

ти відпір, – все це негативно позначається на стані людини, і, відповідно, на активності її життєдіяльності.

Особливо варто відзначити заходи, спрямовані на організацію розумової праці і запобігання розумовій втомі. Розумову працю необхідно починати з простих елементів і підготовки робочого місця, планування роботи. Працювати потрібно систематично, виробити свій індивідуальний стиль і ритм, організувати раціональний режим праці й відпочинку залежно від типу динаміки працездатності. Вагомим фактором високої працездатності є раціональне поєднання розумової діяльності з фізичною працею [7].

Багато уваги приділяється питанням охорони праці та здоров'я на виробництві у Європейському Союзі (ЄС) і країнах, що входять до нього. Особливо досліджуються проблеми стресів на робочому місці. Стрес визначають як "негативно забарвлену емоційну реакцію на трудовий процес, що виникає внаслідок психічних перенавантажень працівників, у тому числі через надмірні вимоги до роботи, авторитарного керівництва, конфліктів на робочому місці, насильства і мобінгу". До "класичних" факторів стресу віднесено також шуми, вібрацію та монотонність праці. Так, до 40 млн працівників у країнах ЄС мають на захворювання, пов'язані зі стресом. На наслідки стресів припадає 25 % робочих днів, пропущених через хворобу, а витрати тільки з оплати лікарняних внаслідок цього становлять 20 млн євро на рік. Загалом економічні втрати від стресу становлять 150 млн євро.

На 29 конгресі Міжнародної комісії з професійного здоров'я було відзначено, що 2,3 млн передчасних смертей працівників у світі зумовлено шкідливими і небезпечними виробничими факторами, із цієї кількості 195 тис. пов'язано з професійними захворюваннями. Цю статистику можна знизити вдвічі завдяки проведенню профілактичних заходів [8].

Отже, зрозуміло, що здоров'я працюючого населення як в Україні, так і в інших країнах світу значно залежить від умов праці, які їм створюють роботодавці, власники підприємств. Основною складовою профілактики профзахворювань є формування сучасного і безпечного, здорового виробничого середовища, забезпечення культури охорони праці. Невідкладним є процес із використання всіх можливих засобів для підвищення загальної поінформованості громадян про виробничі небезпеки та ризики, обізнаність та розуміння того, як можна їм запобігти. Формуючи культуру охорони праці, необхідно постійно привертати увагу кожного роботодавця і працівника до цих важливих питань, що, своєю чергою, сприятиме роботі без аварій і травм. Це навіть більше, ніж безпосередньо державний нагляд. Потрібно змінити ставлення людей до власної безпеки на робочому місці, підвищити рівень культури виробництва як працівників, так і роботодавців. Запобігти зростанню кількості нещасних випадків та професійних захворювань можна лише завдяки активній взаємодії із засобами масової інформації, шляхом проведення широкомасштабної інформаційної кампанії.

Отже, під час обрання фаху, який має багато потенційних ризиків виробничого травматизму, варто зважити на індивідуальні особливості організму та вплив на них небезпечних виробничих чинників.

Література

1. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.soci-al.org.ua>
2. Нагорна А.М. Медико-соціальні та економічні втрати від професійної захворюваності та шляхи їх попередження / А.М. Нагорна, Л.О. Добровольський, Л.М. Грузова, Л.А. Янковська, О.І. Колодяжна, М.П. Соколова // Український журнал з проблем медицини праці. – 2011. – № 4. – С. 62.
3. Акоюн Валерій. Відродження промислової медицини – шлях до збереження життя і здоров'я працюючих, 17 вересня 2013 р. / Валерій Акоюн. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.social.org.ua/view/3329>
4. Москальова В.М. Охорона праці: Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / В.М. Москальова. – Рівне: Вид-во НУВГП, 2009. – 270 с.
5. Костюк І.Ф. Професійні хвороби: підручник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / І.Ф. Костюк, В.А. Капустник. – К.: Вид-во "Здоров'я", 2003. – 582 с.
6. Що слід знати про профілактику професійних захворювань у працівників сільського господарства? [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.mv-visti.org.ua/?p=1616>
7. Актуальні проблеми діагностики та лікування професійних захворювань: навч. посібн. для лікарів / за ред. проф. М.Г. Карнауха. – Кривий Ріг, 2009. – 128 с.
8. Кундієв Ю. Професійне здоров'я в Україні / Ю. Кундієв, А. Нагорна, В. Чернюк // Охорона праці: журнал. – 2007. – № 11. – С. 37-40.

Горностай О.Б. Развитие профессиональных заболеваний в Украине

Установлено, что неудовлетворительное состояние охраны труда тяжелым бременем ложится на экономику государства. Проблема создания безопасных и безвредных условий труда в Украине существовала всегда. В наше время ежегодно почти 17 тыс. человек становятся инвалидами при исполнении трудовых обязанностей. Для сохранения здоровья необходимо: организовать рациональный режим труда и отдыха, обеспечить условия труда в соответствии с санитарно-гигиеническими требованиями, для каждого рабочего выработать свой индивидуальный стиль и ритм работы.

Ключевые слова: профессиональные заболевания, охрана труда, уровень заболеваний.

Gornostaj O.B. Development of professional disorders in Ukraine

The article states that unsatisfactory conditions of occupational safety are a heavy burden to economy of the state. The problem of providing safe working conditions has a long history in Ukraine. Annually nearly 17 million people become disabled at work. To maintain health at work one should: organize rational working and rest conditions, provide working conditions in accordance with sanitation requirements, develop personal style and rhythm of work.

Keywords: occupational diseases, occupational safety, disease rate.

УДК 330.1:37:658:340.134

Здобувач О.С. Війонец¹ –

Інститут регіональних досліджень НАН України

РЕГІОНАЛЬНІ НАУКОВО-ОСВІТНІ ЦЕНТРИ – МЕХАНІЗМ СФЕРИ ОБМІНУ ЗНАННЯМИ

Розглянуто функціонування науково-освітніх центрів у регіоні. Здійснено огляд діяльності наявних науково-освітніх центрів у регіонах України. Зазначено важливість створення таких центрів, як механізму сфери обміну знаннями в регіоні.

Ключові слова: науково-освітні центри, регіональний рівень, інфраструктурний механізм, сфера обміну знаннями.

¹ Наук. керівник: проф. Л.К. Семів, д-р екон. наук

Постановка проблеми. Поступовий перехід України до економіки, заснованої на знаннях, встановлює нові правила для функціонування певних сфер діяльності та спричиняє виникнення нових проблем. Зокрема, однією з таких проблем є формування механізмів сфери обміну знаннями в регіонах України. Функціонування регіональних науково-освітніх центрів, як механізму інфраструктурного забезпечення сфери обміну знаннями, допоможе частково вирішити цю проблему.

Аналіз попередніх досліджень. Проблеми та перспективи функціонування регіональних науково-освітніх центрів досліджують такі автори: Т.М. Боголіб, З.Т. Назарчук, Є.Е. Матвеев та ін.

Мета дослідження – визначення основних напрямів діяльності регіональних освітньо-наукових центрів у системі механізмів регулювання сфери обміну знаннями.

Виклад основного матеріалу. Необхідність формування та регулювання сфери обміну знаннями в Україні виникла відносно недавно. Створення знань, особливо наукових, є основою для виготовлення високоякісних товарів, надання інтелектуальних послуг, конкурентоспроможних на міжнародному ринку. Регіональні об'єднання наукових та освітніх установ мають важливе значення для вдосконалення процесу створення знань, оскільки такі об'єднання зазвичай корисні своїм синергетичним ефектом.

Основною метою науково-освітніх центрів є об'єднання науково-дослідних та освітніх колективів для більш тісної співпраці за спільними напрямками своєї діяльності. Окрім цього, такі центри створюються для інтеграції академічної науки з університетською.

Серед завдань інфраструктурного механізму сфери обміну знаннями варто виділити такі: мінімізація витрат суб'єктів сфери обміну знаннями; зменшення та перерозподіл ризиків; пришвидшення процесів обміну знаннями.

Науково-освітні центри можуть мати як міжнародне, національне, так і регіональне спрямування. У цьому дослідженні більш детально розглянемо функціонування науково-освітніх центрів на рівні регіону.

В Україні існує тенденція до створення науково-освітніх центрів як загальнонаціонального, так і регіонального рівня. Створення регіональних центрів є ефективним інструментом для вирішення інфраструктурних проблем розвитку регіону, а також механізмом регулювання сфери обміну знаннями.

У сучасному суспільстві найбільшою цінністю стає людина, а особливо її знання. Важливим аспектом є обмін знаннями, оскільки створення нових знань завжди ґрунтується на певній базі вже наявних знань. Створення знань значно прискорюється завдяки обміну знаннями. Сфера обміну знаннями характеризується великою кількістю випадків обміну знаннями без допомоги ринкового механізму, проте дедалі більшого значення набуває обмін знаннями за допомогою ринку, оскільки власники унікальних знань цілком виправдано хочуть отримувати вигоду від володіння цим ресурсом. Діяльність регіональних науково-освітніх центрів є позитивним фактором для обміну знаннями між працівниками установ та організацій регіону.

Для тіснішої співпраці між установами та організаціями України, НАН та МОН України було створено регіональні наукові центри на основі територіального розміщення. Забезпечити кооперацію між науковими та освітніми установами України покликані шість регіональних наукових центрів: Донецький, Західний, Кримський, Південний, Північно-східний та Придніпровський регіональні центри. Регіональні наукові центри охоплюють всі області України. Вони покликані сприяти зростанню наукової та освітньої активності регіонів. Ці центри були створені у 1971 р. внаслідок необхідності регіоналізації науково-технічної діяльності, зумовленої природно-економічною специфікою кожного регіону. Кожен центр об'єднує декілька областей, та зосереджений у найбільш розвиненому місті певного регіону. Функціонування наукових центрів покликане вирішити проблеми регіону, враховуючи наявний потенціал регіону.

Структура центрів є однаковою і складається із керівництва центру, ради центру, науково-координаційних рад в областях, наукових відділень та секцій та наукової установи "Центр".

Розглянемо детальніше діяльність Західного наукового центру (ЗНЦ). До складу ЗНЦ належать установи та організації таких областей: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька.

У ЗНЦ функціонують відділення фізико-технічних і математичних наук; хімічних, біологічних, медичних та аграрних наук; суспільних і гуманітарних наукових. Діяльність ЗНЦ проводиться у таких напрямках:

- наукове забезпечення вирішення актуальних комплексних регіональних проблем Західного регіону України в галузі економіки, екології, ресурсозбереження, інформатизації, культурного та духовного розвитку; наукове забезпечення вирішення актуальних комплексних соціогуманітарних проблем людини у Західному регіоні України; сприяння розвитку фундаментальних і прикладних досліджень, поглиблення інтеграції науки й освіти;
- активна участь у забезпеченні інноваційного розвитку господарського комплексу регіону, організація широкого використання в регіоні високоефективних наукових розробок учених України;
- сприяння транскордонному співробітництву, науковому, організаційному та інформаційному забезпеченню впровадження передового європейського досвіду з питань регіонального розвитку, транскордонного співробітництва та адаптації його до умов України;
- здійснення просвітницької діяльності, сприяння підвищенню інтелектуального та наукового потенціалу Західного регіону України.

Деякі ВНЗ створюють власні навчально-наукові центри в регіонах, як наприклад, навчально-наукові центри Національного університету харчових технологій, Академії педагогічних наук України, Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту, Інтелектуальний навчально-науковий центр професійно-кар'єрної орієнтації, заснований НУ "Львівська політехніка", "Інститут біології", заснований біологічним факультетом КНУ та ін.

Освітньо-наукові центри можуть об'єднувати не лише цілі області, а також декілька наукових установ та навчальних закладів регіону.

У кожній області України було створено регіональні центри оцінювання якості освіти. Метою таких центрів є проведення зовнішнього незалежного опи-

тування (ЗНО) серед абітурієнтів, для оцінювання якості отриманої середньої освіти та спрощення процедури вступу до ВНЗ. Створення такої системи оцінювання якості отриманої середньої освіти має як прихильників, так і критиків, оскільки корумпованість при вступі до ВНЗ скоротилась небагато.

Науково-освітній центр працює при Інституті теоретичної фізики М.М. Боголюбова в м. Київ [1]. Основною метою створення такого центру було залучення наукового потенціалу Інституту до підготовки кваліфікованих працівників національного та міжнародного рівня. Одним із завдань науково-освітнього центру є налагодження та підтримання зв'язків між трьома ланками фізико-математичної освіти в регіоні: фізико-математичними ліцеями, фізичними і фізико-технічними факультетами університетів та навчання в аспірантурі академічних інститутів та університетів. Зв'язок між цими ланками освіти є необхідним для підготовки висококваліфікованих працівників галузі, оскільки кожен етап передбачає відбір обдарованих студентів серед молоді й отримання ними необхідних знань. З цією метою Центр організовує спецкурси зі сучасних наукових напрямів та досягнень та наукові студентські семінари, що дає змогу реалізувати свої індивідуальні програми освіти, а також допомагає у виборі спецкурсів. Студенти старших курсів мають змогу проводити освітні семінари школярам та студентам молодших курсів, що покращує спілкування між молоддю, зацікавленою в науці.

Установи або об'єднання установ, які проводять комплексні наукові дослідження загальнодержавного значення, визнані на світовому рівні, можуть не набути статусу національного наукового центру. Метою надання науково-дослідній (науково-технічній) установі, вищому навчальному закладу IV рівня акредитації (об'єднання науково-дослідних, науково-технічних установ чи вищих навчальних закладів IV рівня акредитації) статусу національного наукового центру є [2]:

- реалізація державної підтримки установ, наукові дослідження яких мають світове визнання або в проведеному яких держава має особливу потребу;
- сприяння розвитку науково-технічного потенціалу загальнодержавного значення та забезпечення його ефективного використання;
- наукове забезпечення розв'язання найважливіших завдань розвитку економіки і соціальної сфери.

Перевагою створення такого центру є те, що в установленому порядку йому можуть надаватись пільги щодо конкретних науково-технічних розробок та досліджень. Проте отримання статусу національного наукового центру не змінює фінансового та матеріально-технічного забезпечення установи чи об'єднання установ, що існували до цього. Отже, національний науковий центр повинен самотужки працювати над забезпеченням фінансової сторони своєї діяльності.

У м. Києві функціонує Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов при НАН України, який є науково-педагогічною і водночас дослідницькою установою, що працює для усієї Академії. Діяльність центру зосереджена у м. Києві та регіональних відділеннях у Львові, Харкові, Донецьку, Дніпропетровську та Севастополі. До навчальних завдань Центру як вищого навчального закладу післядипломної освіти входить: підвищення мовної компе-

тенції аспірантів та наукових співробітників НАН України в галузі іноземних мов; проводить вступні іспити до аспірантури, навчання на високому рівні за диференційованими програмами, прийом кандидатських іспитів з іноземних (переважно основних західноєвропейських) мов, а також з української та російської мов як іноземних.

Науково-дослідницьку роботу центру зосереджено у двох напрямках:

- на типолого-контрастивному та транслятологічному вивченні мов європейсько-американського мовного ареалу у традиціях наукової школи члена-кореспондента НАН України В.В. Акуленка;
- функціонально-семантичний опис європейських мов на рівнях мовних систем, норм мовлення і мовленнєвої діяльності, зокрема в зіставному, характерологічному та лінгвокультурологічному аспектах. Належну увагу приділено й когнітивним і дискурсивним студіям.

На базі Дніпропетровського національного гірничого університету створено Міжнародний науково-освітній центр [3]. Основною метою створення та функціонування такого центру є об'єднання науково-дослідних і освітніх колективів, які сформувалися на базі наукових шкіл Національного гірничого університету щодо наук про Землю, в науково-освітній центр міжнародного рівня. Діяльність центру спрямована на поєднання підготовки висококваліфікованих фахівців та на вирішення фундаментальних і прикладних задач, що постають перед людством у XXI ст. з використанням сировинних та енергетичних ресурсів Землі. Серед основних завдань, які ставить перед собою діяльність Центру є: концентрація наукового потенціалу; виконання наукових досліджень на світовому рівні; вдосконалення механізмів використання результатів наукових досліджень у навчальному процесі; навчання студентів, підготовка кадрів вищої кваліфікації, перепідготовка фахівців на базі наукових досягнень; розвиток зовнішніх зв'язків у галузі науки; створення об'єктів інтелектуальної власності, їх комерціалізація, інноваційне впровадження.

Указом Президента України було надано статус першого в Україні Національного наукового центру Харківському фізико-технічному інституту, до складу якого увійшли п'ять інститутів.

Серед закордонних науково-освітніх центрів можна виділити групу "Рассел" (Russell Group), до якої входять 20 найкращих університетів Великобританії. Це об'єднання було створене для того, щоб представляти інтереси університетів-членів перед урядом, парламентом та іншими впливовими структурами.

Крім цього, найвідомішими є науково-освітні центри, створені при найкращих світових університетах: Кембриджський університет (Великобританія), Гарвардський університет (США), Єльський університет (США), Оксфордський університет (Великобританія), та інші ВНЗ світу є не лише освітніми центрами, а також потужними центрами проведення передових наукових досліджень.

Висновки. Отже, науково-освітні центри зазвичай є об'єднаннями установ, які здійснюють наукову та освітню діяльність, та функціонують для досягнення певних цілей. Основною метою науково-освітніх центрів є координація роботи декількох установ, однієї чи різних галузей наук для проведення спіль-

ної науково-технічної та освітньої діяльності, проведення курсів підвищення кваліфікації тощо.

Регіональні науково-освітні центри забезпечують обмін знаннями між працівниками установ та організацій певного регіону. Створення таких центрів зробить тіснішою кооперацію між установами та організаціями, які є учасниками цих центрів, покращить спілкування між їх працівниками, а відповідно поліпшиться обмін знаннями між організаціями регіону.

Література

1. Офіційний сайт Науково-освітнього центру при Ін-ті теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://sec.bitp.kiev.ua/about> 10.06.2013 р.

2. Постанова КМУ від 19 березня 1994 р., № 174 "Про затвердження Положення про національний науковий центр". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=174-94-%EF> 10.06.2013 р.

3. Міжнародний науково освітній центр. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/educational_centers/interandeducational_center.php

Вйонцек О.С. Региональные научно-образовательные центры, как механизм сферы обмена знаниями

Рассмотрено функционирование научно-образовательных центров в регионе. Осуществлен обзор деятельности существующих научно-образовательных центров в регионах Украины. Отмечена важность создания таких центров, как механизм сферы обмена знаниями в регионе.

Ключевые слова: научно-образовательные центры, регионы Украины, сфера обмена знаниями.

Wyoncek O.S. Regional scientific and educational centers as a mechanism for sharing knowledge areas

The article deals with the functioning of scientific and educational centers in the region. Made the survey of existing scientific and educational centers in the regions of Ukraine. It is indicated the importance of establishing such centers as a mechanism for knowledge sharing in the region.

Keywords: Research and Education Center, a regional level, infrastructure mechanism, the scope of knowledge sharing.

ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ

Під час підготовки статей до збірника науково-технічних праць "Науковий вісник НЛТУ України" радимо авторам дотримуватись таких рекомендацій.

Вимоги до оформлення. Обсяг тексту статті – 8-16 сторінок. Мова публікації – українська, російська чи англійська. Формат паперу – А4, поля документа – 2 см по периметру. Електронний варіант потрібно створювати за допомогою текстового редактора MS Word 2003, або використовувати редактор Word молодших версій, але документ зберігати у форматі *.doc. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 points, рядки – через 1.5 інтервали.

Вимоги до структури статті. На початку статті обов'язково проставляють індекс УДК (Універсальної десятикової класифікації), в заголовку українською мовою зазначають: вчене звання, ініціали і прізвище автора (або авторів), науковий ступінь, назва закладу, в якому виконано роботу, назва статті, анотація та ключові слова. Далі – російською та англійською мовами: ініціали і прізвище автора (або авторів), назва статті, анотація та ключові слова. (кожна анотація має бути меншою ніж 500 знаків).

Автор поданої до друку статті повинен чітко увявити коло читачів, на яке він розраховує. Рекомендуємо дотримуватись деяких загальних правил побудови науково-технічної статті: чітко і зрозуміло сформулювати постановку задачі; доступно викласти методику її розв'язання; зробити висновки – науковцям або дати практичні рекомендації – виробничникам. Наукова праця повинна містити необхідні характеристики описаних конструкцій чи схем, але в ній не має бути ні зайвого опису історії питання, ні відомих з підручників ілюстрацій, даних, математичних викладок.

У процесі підготовки рукопису необхідно користуватися науково-технічними термінами відповідно до чинних стандартів на термінологію, наведений матеріал не повинен дублювати таблиці. Скорочення слів, імен, назв у тексті статті не допускаються. Можливе використання тільки загальноприйнятих скорочень – мір (тільки після цифр), хімічних, фізичних і математичних величин. Назви установ, підприємств, марки механізмів і т.ін., що згадуються в тексті статті вперше, необхідно писати повністю (вказуючи в дужках скорочену назву); надалі цю назву можна наводити у скороченому вигляді.

У таблицях необхідно точно вказувати одиниці фізичних величин, у назвах граф слова скорочувати небажано. Таблиці потрібно виконувати переважно вздовж листа з максимальною насиченістю інформації в рядках. Надто громіздких таблиць складати не рекомендується.

Ілюстрації (фотографії та рисунки) до статті дозволяється подати у окремому файлі у форматі *.cdr (редактор CorelDRAW), *.tif або *.jpg (редактор Photoshop, 300 dpi, b/w або Grayscale) чи оформлених у середовищі MS Excel. Зверніть увагу, що вони будуть надруковані у чорно-білому варіанті. У тексті статті посилання на ілюстрації беруть в круглі дужки, позиції на рисунках розташовують за годинниковою стрілкою і вони повинні відповідати наведеним у тексті. Окремо подані ілюстрації потрібно на зворотному боці пронумерувати і підписати олівцем.